

Situația persoanelor cu dizabilități în Republica Moldova

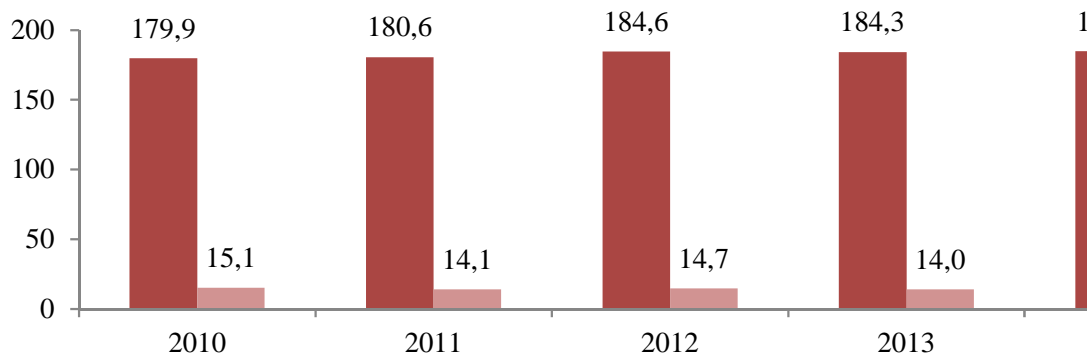
Biroul Național de Statistică prezintă informația privind situația persoanelor cu dizabilități în anul 2014.

Numărul persoanelor cu dizabilități

Potrivit estimărilor la nivel european numărul persoanelor cu dizabilități reprezintă circa 80 milioane sau peste 15% din întreaga populație. Unul din patru europeni are un membru de familie cu dizabilitate¹. Dizabilitatea este o provocare tot mai serioasă și în Republica Moldova, din cauza procesului de îmbătrânire a populației, a riscului de accidente, precum și a numărului în creștere a cazurilor de afecțiuni cronice (diabet, boli cardiovasculare, tumori, etc.).

Numărul estimat al persoanelor cu dizabilități în Republica Moldova este de 184,8 mii persoane, inclusiv 13,4 mii copii cu vârsta de 0-17 ani. În ultimii 5 ani numărul acestora a crescut cu 2,7% în general, iar în cazul copiilor a scăzut cu 11,3%. Persoanele cu dizabilități reprezintă 5,2% din populația totală, iar copiii cu dizabilități constituie aproape 2% din numărul total al copiilor din Republica Moldova. În medie la 10 mii locuitori revin 520 persoane cu dizabilități și 193 copii cu dizabilități revin la 10 mii copii cu vârsta de 0-17 ani. Aproape fiecare a patrea persoană cu dizabilitate se încadrează în categoria celor cu dizabilitate severă².

Figura 1. Numărul estimat al persoanelor cu dizabilități în Republica Moldova³, 2010-2014

Din total persoane cu dizabilități, 183,9 mii persoane sunt la evidența organelor asigurării sociale de stat, iar circa 0,9 mii persoane sunt persoane cu dizabilități aflate în evidența organelor de for.

Pe parcursul anului 2014 circa 136,7 mii persoane cu dizabilități au beneficiat de pensii de dizabilitate, iar 47,3 mii persoane au beneficiat de alocații sociale, dat fiind faptul că nu întrunesc condițiile necesare pentru obținerea dreptului la pensie.

Persoanele cu dizabilități în proporție de 62 la sută sunt din mediul rural, numărul lor fiind în continuă creștere, iar comparativ cu anul 2010 s-a majorat cu 5,8%. Astfel, rata dizabilității pentru mediul rural constituie 553 persoane la 10 mii locuitori, comparativ cu 469 persoane cu

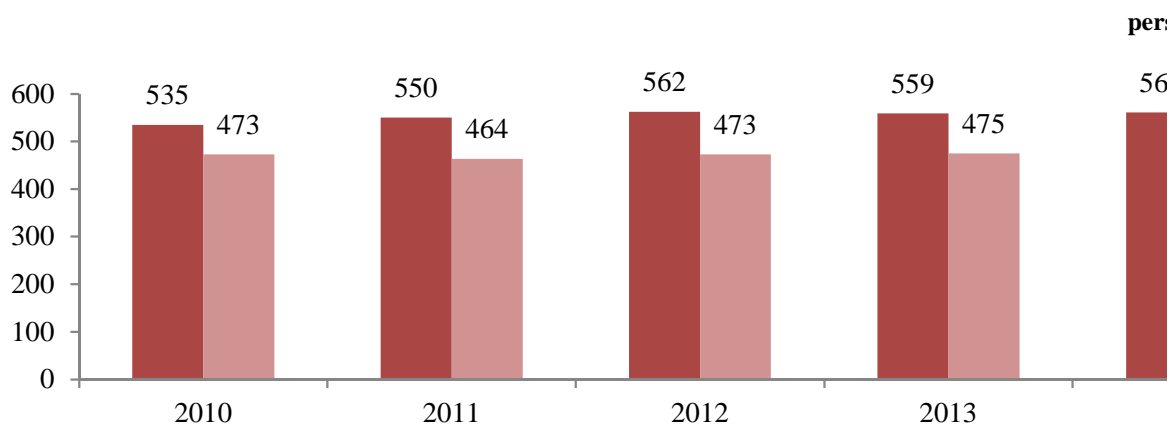
¹ Forumul european al persoanelor cu dizabilități - o organizație internațională non-profit înființată în 1996 și recunoscută prin legislația belgiană, http://www.edf-feph.org/Page_Generale.asp?DocID=12534&id=1&langue=EN.

² Conform legii Nr.60 din 30.03.2012, gradele I, II și III se echivalează cu dizabilitatea severă, accentuată și dizabilitatea medie.

³ Numărul total al persoanelor cu dizabilități este estimat în baza beneficiarilor de pensii pentru dizabilitate și a alocațiilor sociale conform datelor Casei Naționale de Asigurări Sociale, Ministerul Afacerilor Interne, Serviciul Informații și Securitate, Departamentul Instituții Penitenciare, Ministerul Apărării.

dizabilități la 10 mii locuitori din mediul urban. În aspect de gen, ponderea bărbaților în structura persoanelor cu dizabilități este mai mare și constituie 52,2%, iar la 10 mii bărbați revin în medie 561 bărbați cu dizabilități comparativ cu 476 pentru femei.

Figura 2. Rata dizabilității totale pe sexe, persoane la 10 mii locuitori, 2010-2014

Din numărul total al persoanelor cu dizabilități aflate la evidența organelor asigurării sociale de stat, 71 la sută au obținut dizabilitatea în urma unei boli obișnuite, 15 la sută sunt persoanele cu dizabilitate din copilărie, iar 7 la sută sunt copiii cu dizabilitate. Numărul beneficiarilor de pensii de dizabilitate s-a majorat cu 1,7% comparativ cu anul 2010. Fiecare a zecea persoană se încadrează în categoria celor cu dizabilitate severă (gradul I). Dacă ne referim la cauza care a determinat stabilirea dizabilității, constatăm că în proporție de 96 la sută din cazuri, dizabilitatea a survenit în urma unei boli obișnuite și aproape 2 la sută pe motiv de boală profesională și accidente de muncă (vezi tabelul 1).

Tabelul 1. Repartizarea pensionarilor cu dizabilități pe categorii și grupe de vârstă, 2010-2014

	2010	2011	2012	2013	2014
Total pensionari de dizabilitate, mii	134,4	135,8	136,5	136,4	136,7
inclusiv (%):					
pe motiv de boală obișnuită	95,2	95,6	95,8	95,9	96,1
pe motiv de boală profesională și accidente de muncă	2,6	2,3	2,2	2,0	1,9
participanți la lichidarea avariei de la Cernobîl	1,5	1,5	1,4	1,4	1,4
militari în termen	0,7	0,6	0,6	0,7	0,6
Distribuția pensionarilor de dizabilitate pe grupe de vârstă, (%)					
16-29 ani	1,4	1,4	1,5	1,5	1,4
30-54 ani	47,6	46,0	44,8	43,3	41,5
55-64 ani	37,8	39,5	40,4	40,9	41,0
65 și peste	13,2	13,1	13,3	14,3	16,1

Comparativ cu anul 2010 se atestă o majorare în mărime de 5,8% și în cazul persoanelor cu dizabilitate care sunt beneficiari de alocații sociale. Aproape fiecare al doilea beneficiar este persoană cu dizabilitate din copilărie, iar fiecare al treilea beneficiar este copil în vârstă de până la 18 ani. Femeile reprezintă 41 la sută în structura beneficiarilor, iar persoanele din mediul rural reprezintă circa 66 la sută.

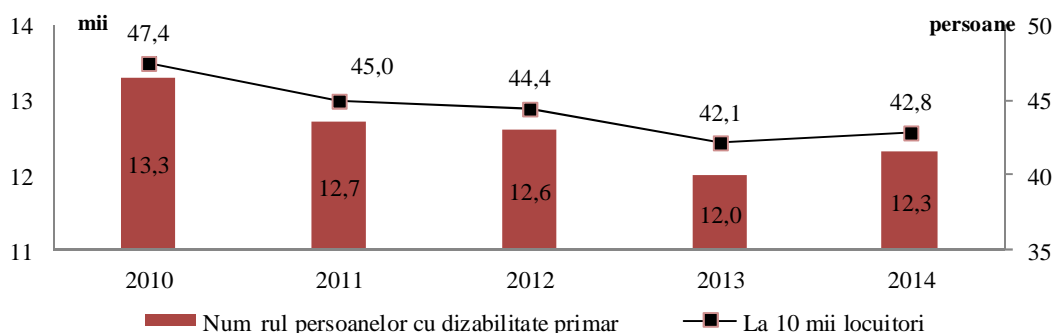
Tabelul 2. Numarul persoanelor cu dizabilitati si beneficiari de alocaii sociale de stat, 2010-2014

	2010	2011	2012	2013	2014
Total beneficiari, mii	44,7	44,0	47,2	47,1	47,3
inclusiv pe categorii(%):					
Persoane cu dizabilitati	10,5	10,5	12,1	13,0	14,0
Persoane cu dizabilitati din copilarie	55,7	57,7	56,6	57,3	57,6
Copii cu dizabilitati in varsta de pina la 18 ani	33,8	31,8	31,3	29,7	28,4
Copii cu dizabilitati beneficiari de alocaii sociale de stat la 10 mii copii de varsta respectiv	199,8	190,6	205,0	198,9	193,4

Dizabilitatea primara

Conform datelor Consiliului National pentru Determinarea Dizabilitatii si Capacitatii de Muncă, în anul 2014 au fost expertizate 15,7 mii persoane, fiind recunoscută dizabilitatea pentru 78,1% (12,3 mii persoane). În cazul copiilor, din 1,6 mii copii expertizati, 98,6% dintre ei au fost recunoscuti cu dizabilitate (1,5 mii copii). Astfel, în anul 2014 se atestă o reducere a numarului de persoane adulte expertizate, inclusiv a ponderii persoanelor care li s-a stabilit grad de dizabilitate. În medie la 10 mii locuitori în varsta de 18 ani si peste revin 43 persoane cu dizabilitate primara, comparativ cu 47 persoane la 10 mii locuitori în anul 2010.

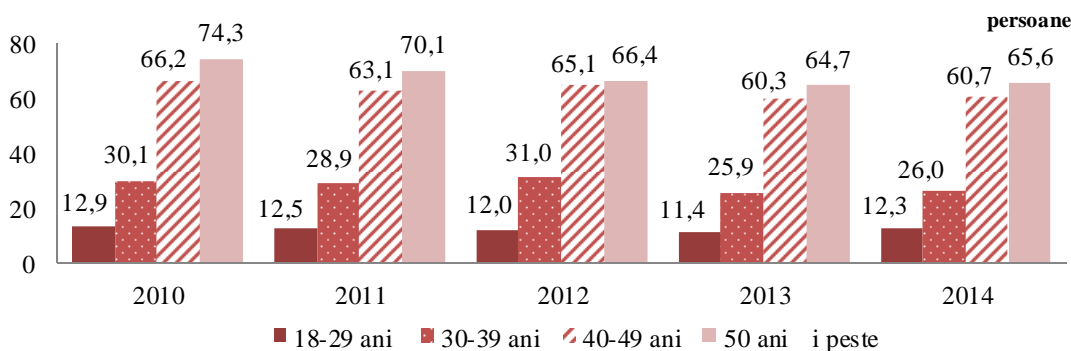
Figura 3. Persoane cu dizabilitate primara în varsta de 18 ani si peste, la 10 mii locuitori de varsta respectiv, 2010-2014

În structura persoanelor cu dizabilitate primara predomină bărbații cu o pondere de 61% fața de 39% pentru femei. Rata dizabilitatii primare la bărbați constituie respectiv 55 persoane la 10 mii bărbați în varsta de 18 ani si peste, iar în cazul femeilor este de 32.

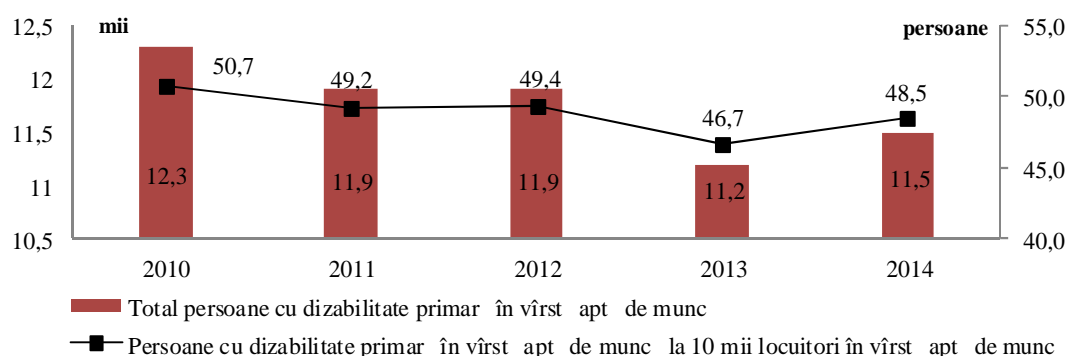
Pe măsura înaintării în varsta crește și riscul survenirii dizabilitatii, astfel încât rata dizabilitatii primare pentru persoanele care au depășit vârsta de 50 ani constituie 66 persoane la 10 mii populație.

Figura 4. Rata dizabilitatii primare pe grupe de varsta la 10 mii locuitori, 2010-2014

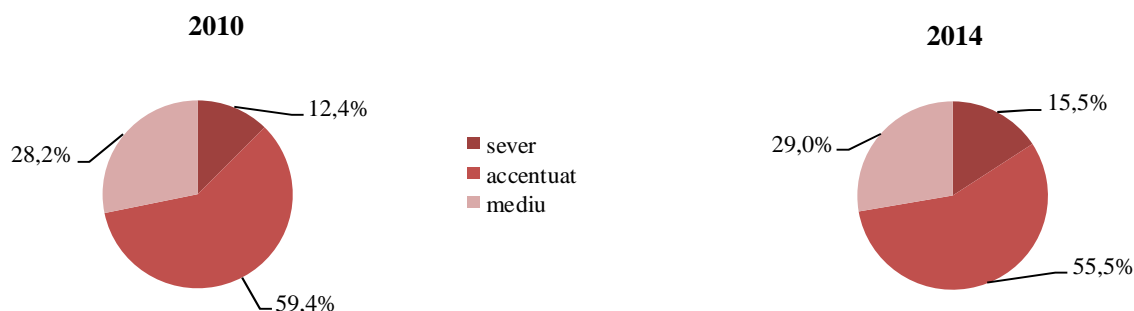
Circa 94 la sut din persoanele cu dizabilitate primar sunt în vîrst apt de munc , peste 64 la sut din ei fiind din mediul rural. Rata dizabilit ii primare în cazul persoanelor în vîrst apt de munc a înregistrat tendin e u oare de reducere în ultimii ani i în 2014 la 10 mii popula ie în vîrst apt de munc revin circa 49 persoane cu dizabilitate primar .

Figura 5. Persoane cu dizabilitate primar în vîrst apt de munc , 2010-2014

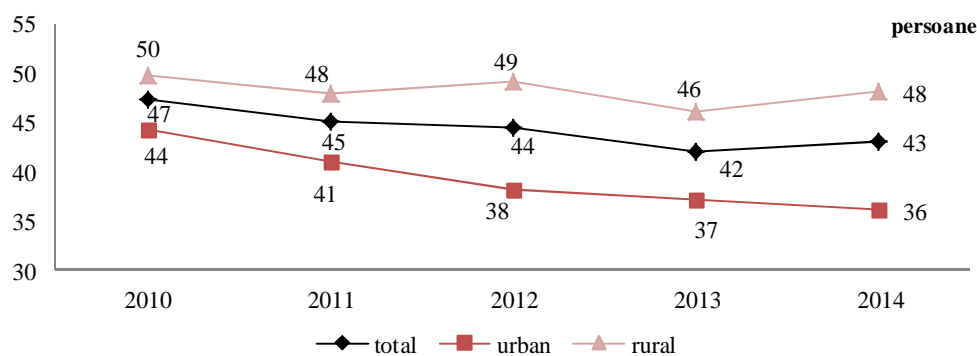
Conform gradului de dizabilitate men ion m c 15,5% sunt persoane cu dizabilitate sever (gradul I), 55,5% cu dizabilitate accentuat (gradul II) i 29,0% cu dizabilitate medie (gradul III). Totodat , în structura persoanelor cu grad sever de dizabilitate, 35,2% sunt femeii, iar în cazul persoanelor cu dizabilitate accentuat , ponderea femeilor este de 36,1%. Comparativ cu anul 2010 num rul celor cu dizabilitate accentuat a sc zut cu 3,9%, dar a crescut cu 3,1% pentru persoanele cu dizabilitate sever .

Figura 6. Repartizarea persoanelor cu dizabilitate primar în vîrst de 18 ani i peste dup gradul de dizabilitate, 2010 i 2014

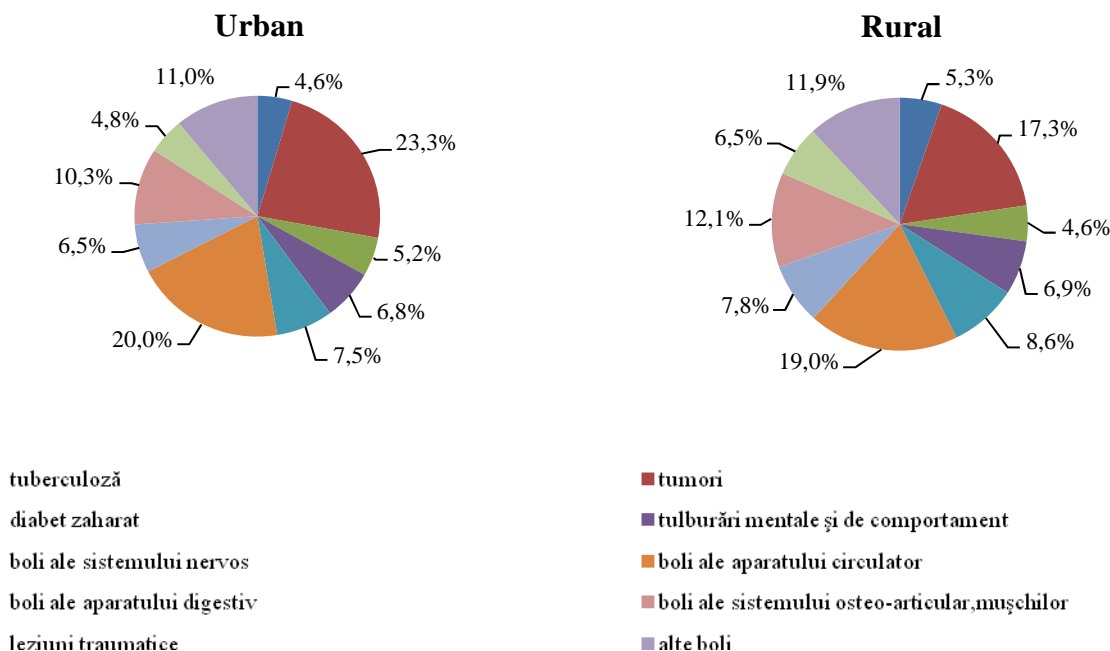
Rata dizabilit ii primare este mai semnificativ în mediul rural, iar comparativ cu anii preceden i se constat o reducere a ratei dizabilit ii primare în special pentru mediul urban.

Figura 7. Rata dizabilit ii primare pentru persoanele în vîrst de 18 ani i peste la 10 mii locuitori, pe medii de re edin , 2010-2014

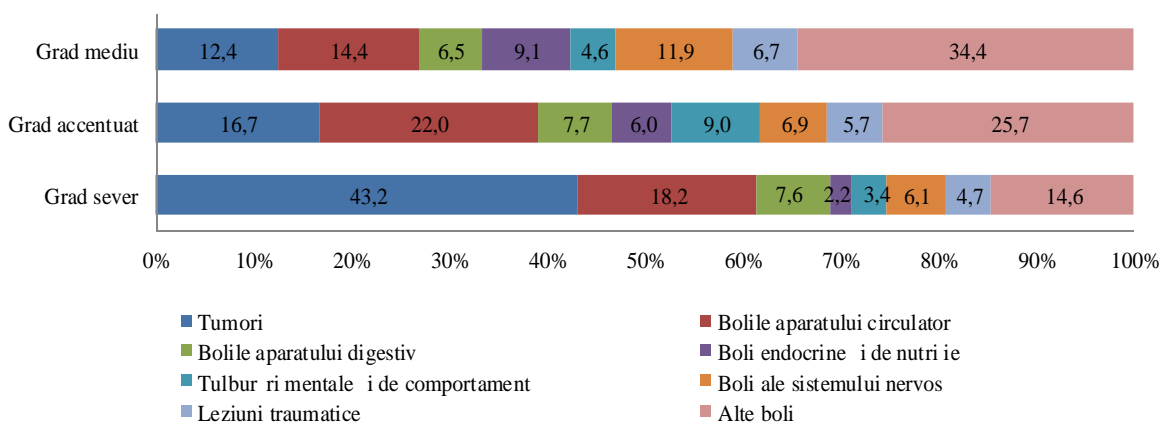
Cauzele principale care determină dizabilitatea primară sunt tumorile (19,6%), bolile aparatului circulator (19,4%), după care urmează bolile sistemului osteo-articular, ale mușchilor și esutului conjunctiv (11,4%). Anual în cazul a peste o mie de persoane dizabilitatea primară a survenit din cauza bolilor sistemului nervos (8,2%), dar și a tulburărilor mentale și de comportament (6,9%). Pentru populația din mediul urban în structura dizabilității primare predominante rămân a fi tumorile (23,3%), iar în mediul rural bolile aparatului circulator (19,0%).

Figura 8. Distribuția persoanelor cu dizabilitate primară după maladie și mediu de reședință în anul 2014

În anul 2014, constatăm că printre bolile care determină gradul de dizabilitate sever în proporție de 43,2 la sută sunt tumorile, 18,2 la sută din cazuri sunt determinate de bolile aparatului circulator, după care urmează bolile aparatului digestiv. Dizabilitatea accentuată este acordată preponderent persoanelor care suferă de boli ale aparatului circulator și tumori, care însă au o proporție mai mică comparativ cu dizabilitatea severă. În cazul dizabilității medii în topul afecțiunilor se plasează bolile aparatului circulator, tumorile și bolile sistemului nervos. În categoria alte boli sunt incluse boli ca tuberculoza, bolile ochiului și anexelor, bolile aparatului respirator, care însă ocupă o pondere mai mică în structura dizabilității.

Figura 9. Structura dizabilității primare după grade și forme de boală în anul 2014

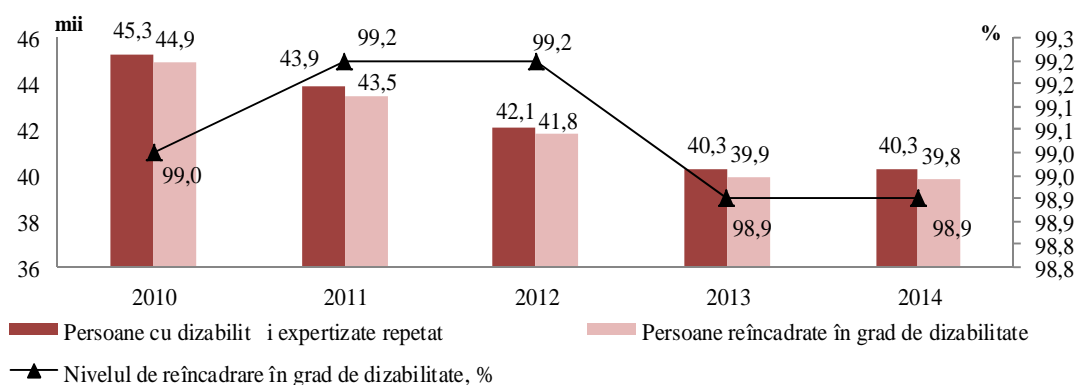

În funcție de vîrstă, deasemenea se atestă diferențe în cauzele care au determinat dizabilitatea persoanelor. Pentru persoanele mai tinere (pînă la 29 ani) dizabilitatea primară a fost stabilită în proporție de 22 la sută din cauza tulburărilor mentale și de comportament, după care urmează tumorile (13,7%) și leziunile traumatice (12,6%). Dat fiind faptul că structura morbidității generale a populației în vîrstă este dominată de bolile caracteristice acestei vîrste, respectiv și dizabilitatea primară este determinată preponderent de aceste maladii, precum boli ale aparatului circulator (26,2%) și tumori (20,2%).

Dizabilitatea repetată și termen

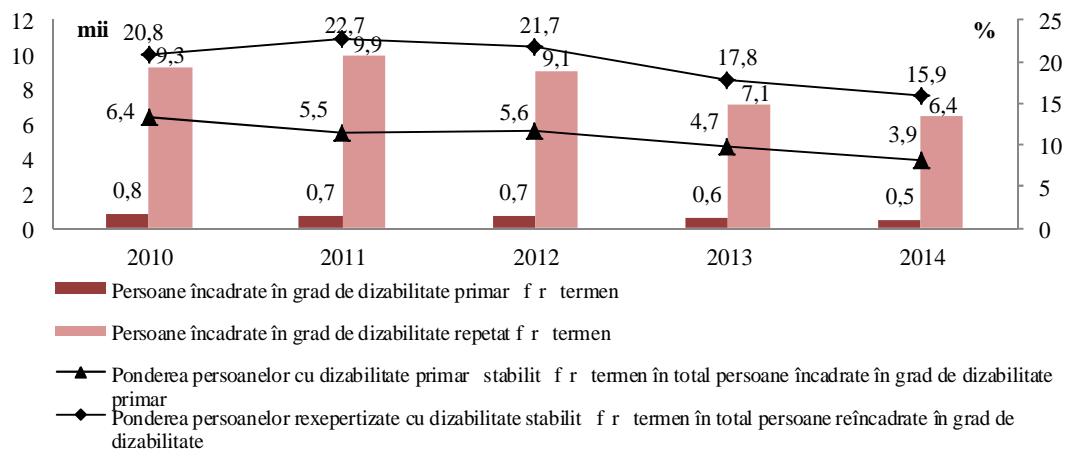
Dizabilitatea repetată reprezintă expertizarea repetată a capacităților vitale pentru aprecierea reabilitării sau agravării stării de sănătate a persoanei și re acordarea gradului de dizabilitate. Pe parcursul anului 2014 au fost expertizate repetat 40,3 mii persoane, cu 11% mai puțin decît în anul 2010 (45,3 mii persoane). În general, numărul persoanelor expertizate repetat s-a redus pe parcursul ultimilor 5 ani, în timp ce ponderea persoanelor reîncadrate în grad de dizabilitate după reexpertizare rămîne practic constant, constituind 98,9% în anul 2014. În cazul copiilor, din 7,7 mii copii care au fost reexpertizați pe parcursul anului 2014, dizabilitatea a fost stabilită fără termen pînă la vîrsta de 18 ani pentru aproape 2 mii copii. Totodată, din numărul copiilor cu dizabilitate caz nou în anul 2014, 135 copii au primit grad de dizabilitate fără termen pînă la vîrsta de 18 ani.

Figura 10. Încadrarea repetată a persoanelor cu dizabilitate în grad de dizabilitate, 2010-2014

Gradul de dizabilitate fără termen de expertizare în anul curent a fost stabilit pentru 3,9% din total persoane cu dizabilitate primară (474 persoane) și pentru 15,9% (6399 persoane) din cei expertizați repetat.

Figura 11. Încadrarea persoanelor în grad de dizabilitate fără termen, 2010-2014

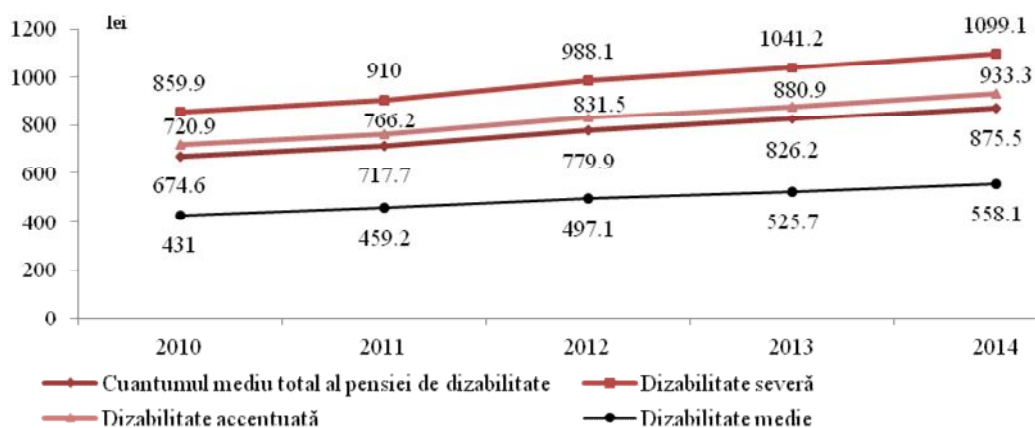
Devine evident tendința stabilă de diminuare a numărului de persoane cărora li s-a stabilit gradul de dizabilitate în termenul atît pentru încadrarea primară, cît și încadrarea repetată într-un anumit grad. Totodată, menționăm că 11 la sută din persoanele încadrate repetat în grad de dizabilitate în termen sunt femeii în vîrstă de 57 ani și peste, iar 10 la sută sunt bărbații cu vîrstă de 62 ani și peste.

Protecția socială a persoanelor cu dizabilități

Protecția socială a persoanelor cu dizabilități cuprinde sistemul de asigurări sociale (pensii) și asistența socială prin care sunt acordate diferite servicii sociale. Conform legii privind pensiile de asigurări sociale de stat, persoana care este încadrată într-un grad de dizabilitate cauzat de o boală obișnuită beneficiază de o pensie de dizabilitate, dacă îndeplinește condițiile de stagiul de cotizare în raport cu vîrsta la data constatării dizabilității.

Astfel, mărimea medie a pensiei de dizabilitate⁴ la 1 ianuarie 2015 a constituit 875,5 lei, iar în funcție de gradul de dizabilitate cuantumul acesteia variază de la 558,1 lei pentru persoanele cu dizabilitate medie pînă la 1099,1 lei pentru cele cu dizabilitate severă. Comparativ cu anul 2010 mărimea medie a pensiei de dizabilitate s-a majorat în medie cu 30%, în timp ce cuantumul mediu al pensiei per total a crescut cu 34%. Pentru participanții la lichidarea avariei de la Cernobîl și militarii în termen mărimea medie a pensiei a constituit 1961,3 lei.

Figura 12. Cuantumul mediu al pensiei de dizabilitate după categorii de pensii, 2010-2014

Persoanele cu dizabilități beneficiază și de anumite prestații sociale sub formă de compensații, alocații, indemnizații, ajutor social, etc. Astfel, persoanele cu dizabilități care nu îndeplinesc condițiile necesare pentru obținerea dreptului la pensie, din bugetul asigurărilor sociale de stat pot beneficia de *alocații sociale de stat*⁵. În anul 2014, mărimea medie a alocației sociale de stat pentru toate categoriile de beneficiari a constituit 339,2 lei, fiind în creștere cu 54% față de anul 2010 (vezi anexa, tabelul 3). Cuantumul alocației este mai mare la copiii în vîrstă de pînă la 18 ani cu dizabilități severe (418,5 lei) și persoanele cu dizabilități severe din copilărie (411,1 lei).

Persoanele cu dizabilitate severă beneficiază și de *alocație pentru îngrijire*⁶. În anul 2014 aceasta s-a majorat și constituie 598,8 lei. De această alocație, au beneficiat 16,3 mii persoane cu dizabilități.

Persoanele cu dizabilități de război beneficiază de *alocații lunare de stat*. În anul 2014 numărul acestor beneficiari a constituit 3,1 mii persoane cu dizabilități. Pentru o persoană cu dizabilitate severă cuantumul acestei alocații este de 700 lei, pentru cei cu dizabilitate accentuată – 550 lei și dizabilitate medie – 475 lei.

⁴ Cu excepția pensionarilor participanți la lichidarea avariei de la Cernobîl și militarilor în termen.

⁵ Legea nr. 499-XIV din 14.07.1999

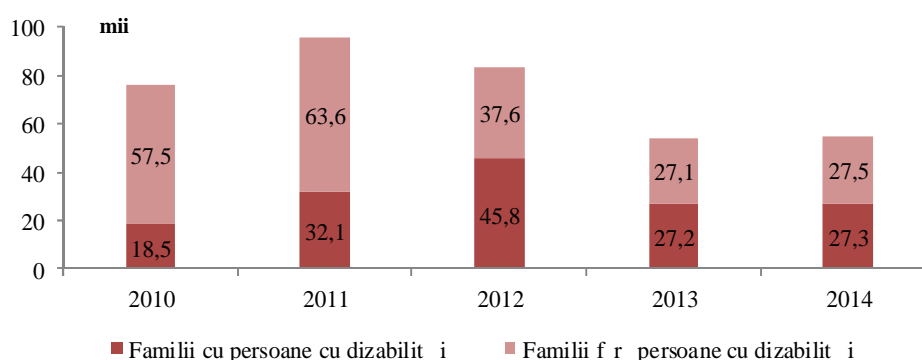
⁷ Legea nr. 499-XIV din 14.07.1999

Totodat , de *suport financiar* au beneficiat 171,6 mii persoane cu dizabilit i, inclusiv 125,6 mii beneficiari de pensii din sistemul de asigur ri sociale a c ror cuantum dup indexarea pensiei nu a dep it 1500 lei i 46,0 mii persoane cu dizabilit i, beneficiari de aloca ii sociale. Pentru o persoan cu dizabilitate sever cuantumul acestei aloca ii este de 180 lei, pentru cei cu dizabilitate accentuat – 120 lei i dizabilitate medie – 100 lei.

Pentru compensarea par ial a c l toriilor în transportul public urban, suburban i interurban, de c tre autorit ile administra iei publice locale sunt alocate *compensa ii pentru transport*, cuantumul mediu al c reia constituie 36 lei/lunar pentru persoanele cu dizabilit i severe i copii cu dizabilit i i 18 lei/lunar pentru persoanele cu dizabilit i accentuate. În anul 2014 au beneficiat de aceste compensa ii 151,2 mii persoane cu dizabilit i. De asemenea, 12,5 mii persoane cu dizabilit i ale aparatului locomotor au beneficiat de *compensa ii anuale de transport*, în m rime de 700 lei. Num rul acestor beneficiari a crescut cu 14,0% comparativ cu anul 2013 (10,9 mii persoane la eviden).

Persoanele cu dizabilit i sunt una din categoriile de popula ie care beneficiaz de *ajutor material i social*. Pe parcursul anului 2014, circa 67 mii persoane au beneficiat de ajutoare materiale în m rime medie de 515,0 lei i circa 10,0 mii de familii care au la între inere copii cu dizabilit i în m rime medie de 554,0 lei. De asemenea, 27,3 mii familii cu persoane cu dizabilit i au beneficiat de ajutor social sau 50 la sut din totalul beneficiarilor de acest tip de ajutor.

Figura 13. Num rul familiilor care au beneficiat de ajutor social, 2010-2014

Servicii sociale

Pentru a r spunde nevoilor i provoc rilor sociale sunt dezvoltate mai multe tipuri de servicii sociale, inclusiv pentru persoanele cu dizabilit i.

Serviciile sociale primare se acord la nivel de comunitate i au drept scop prevenirea sau limitarea unor situa ii de dificultate care pot cauza marginalizarea sau excluderea social .Unul din aceste servicii este *îngrijirea social la domiciliu*, circa 23,2 mii persoane au beneficiat pe parcursul anului 2014 de acesta, inclusiv 4,3 mii persoane cu dizabilit i, ceea ce constituie 18,4% din total beneficiari. În acela i timp num rul beneficiarilor s-a redus cu 1,5% fa de anul precedent (4,3 mii beneficiari).⁷

Un alt tip de serviciu de care beneficiaz persoanele cu dizabilit i sunt *cantinele de ajutor social*, care au menirea de a oferi beneficiarilor alimenta ia necesar pentru o perioad de cel mult 30 zile în trimestru. În republic , pe parcursul anului 2014 au activat 86 cantine sociale, care au deservit în medie 4,5 mii persoane lunar, inclusiv peste o mie persoane cu dizabilit i. Costul mediu al unui prînz, conform a constituit 15,5 lei/persoan /zi.

Serviciile sociale specializate pot fi prestate atît la nivel comunitar, cît i raional sau na ional. În anul 2014, în republic activau 15 centre de zi, 11 centre de plasament temporar, 40

⁷ <http://mmpsf.gov.md/sites/default/files/document/attachments/rsa2014ro.pdf>

centre multifunc ionale, 5 centre de reabilitare socio-medical i 29 centre de plasament de lung durat care au prestat servicii sociale pentru 7,6 mii persoane/familii adulte i cu dizabilit i⁸.

Tabelul 3. Evolu ia num rului de beneficiari pe unele tipuri de servicii sociale specializate, 2013-2014

	2013		2014	
	Total servicii dezvoltate	Num rul de beneficiari	Total servicii dezvoltate	Num rul de beneficiari
Echipe mobile	16	481	18	396
Locuin protejat	3	10	9	34
Casa comunitar	6	32	11	72
Respiro	5	102	5	177

În anul 2014, au beneficiat de serviciile centrelor de zi pentru copii cu dizabilit i 1071 copii, 91 copii au beneficiat de serviciile centrelor de plasament pentru copii în situa ii de risc i 96 copii de cele ale centrelor mixte.

Servicii sociale cu specializare înalt includ o combina ie dintre serviciile socio-medicale specializate. Aceste servicii sunt prestate inclusiv i în cele 6 institu ii reziden iale destinate persoanelor adulte cu dizabilit i i 2 institu ii pentru copii. În anul 2014 de serviciile acestor institu ii au beneficiat 2,1 mii persoane în etate i cu dizabilit i, 83% din ei fiind cu dizabilit i. Durata medie de aflare a unei persoane în institu iile date este de circa 9,6 ani în internatele psihoneurologice i de 7,4 ani în cele de tip somatic.

Copii cu necesit i speciale

Num rul elevilor înscri i în înv mîntul special, în anul de studii 2014/15 a constituit 1538 persoane sau cu 14,9% mai pu in comparativ cu anul precedent de studii. Majoritatea elevilor din cadrul acestor institu ii (22 unit i) sînt cu deficien e în dezvoltarea intelectual – 74,8%, cu auz slab – 12,1% i cu vederea slab – 6,0%, etc.

Tabelul 4. Elevi cu cerin e educa ionale speciale dup tipul institu iei

	2010/2011	2011/2012	2012/2013	2013/2014	2014/2015
Total	4401	4153	4558	6302	9198
În institu ii de înv mînt general obi nuite	1253	1604	2258	4495	7660
În coli pentru copii cu deficien e în dezvoltarea intelectual sau fizic	3148	2549	2300	1807	1538

Totodat , institu iile de înv mînt obi nuite tot mai mult sunt adaptate la necesit ile copiilor cu dizabilit i. În anul de studii 2014/15 num rul elevilor cu cerin e educa ionale speciale (CES) din institu iile de înv mînt general a constituit 7660 persoane.

Copii cu dizabilitate r ma i f r ocrotire p rinteasc

La sfîr itul anului 2014 în eviden a organelor de asisten social se aflau 14,5 mii copii r ma i f r îngrijire p rinteasc , inclusiv 4,8% cu dizabilit i. În propor ie de 74 la sut din ace ti copii sunt din mediul rural. Aproape fiecare al treilea copil este din grupul de vîrst 11-15 ani, iar fiecare al treilea este din grupul de vîrst 7-10 ani.

Totodat , din 8,7 mii copii plasa i sub tutel /curatel , 79 copii erau cu dizabilit i (0,9%); din 517 copii plasa i în serviciul asisten parental profesionist , 38 copii erau cu dizabilit i (7,4%) i respectiv 13 copii erau cu dizabilit i (3,9%) din 333 copii plasa i în cele 83 case de copii de tip familial.

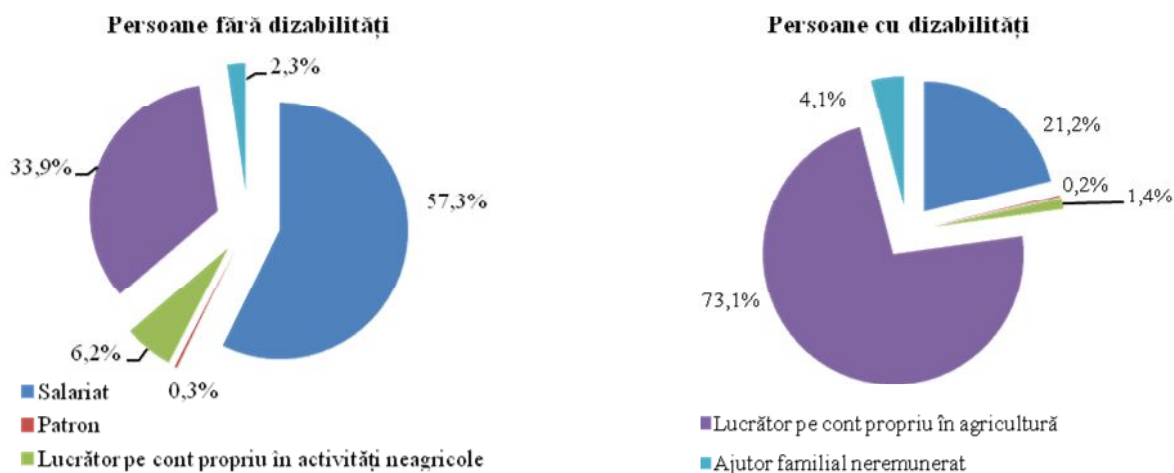
⁸ <http://mmpsf.gov.md/sites/default/files/document/attachments/rsa2014ro.pdf>

Nivelul de trai al gospodăriilor cu persoane cu dizabilități

Conform estimărilor studiului selectiv în gospodării Cercetarea Bugetelor Gospodăriilor Casnice, 46,1% din persoanele cu dizabilitate în vârstă de 15 ani și peste sînt ocupate în cîmpul muncii, comparativ cu 65,9% în cazul persoanelor fără dizabilitate. Nivelul de ocupare al persoanelor cu dizabilități este determinat de gradul de severitate, astfel încît în cazul persoanelor cu dizabilitate medie sînt ocupate 62%, persoanele cu dizabilitate accentuată în proporție de 48,2%, iar cele cu dizabilitate severă - 14,6%.

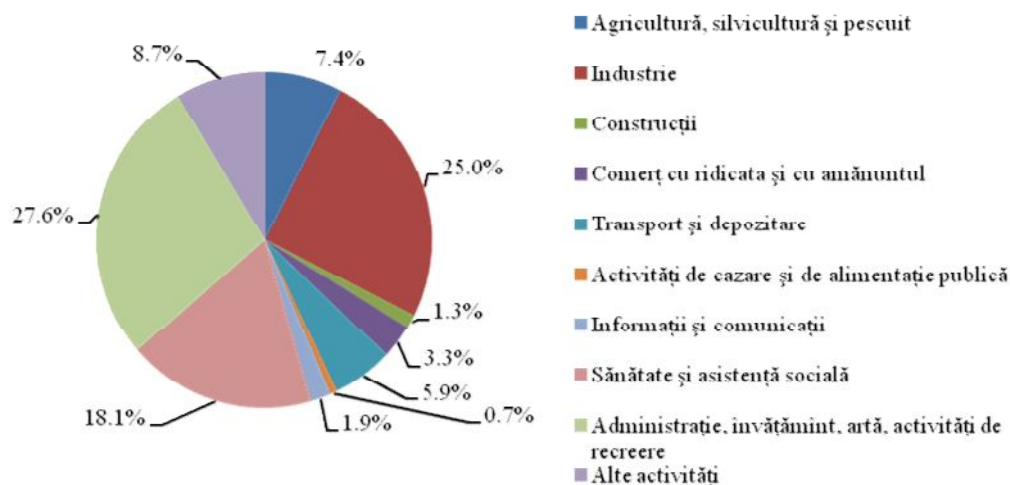
După statutul ocupațional, preponderent persoanele cu dizabilități sînt angajate pe cont propriu în agricultură (73,1%), preponderent fiind cazul persoanelor din mediul rural (79,4%). Totodată, persoanele cu dizabilități din mediul urban în proporție de circa 59 la sută din total persoane ocupate sînt salariați.

Figura 14. Structura persoanelor cu dizabilități după statutul ocupațional în anul 2014

Dacă ne referim la numărul total de salariați din Republica Moldova la sfîrșitul anului 2014, constatăm că doar 0,9% reprezintă persoanele cu dizabilități. Cea mai mare pondere a persoanelor cu dizabilități în total salariați se înregistrează în domeniul sănătății și asistenței sociale - 1,7%, industriei - 1,3%, administrației publice, învățămînt, arte și activități de recreere - 0,9%, agriculturii - 0,9% din total salariați. Persoanele cu dizabilități cu statut de salariat în proporție de 28 la sută activează în domeniul administrației publice, învățămînt, arte și activități de recreere, 25 la sută în industrie, 18 la sută în domeniul sănătății și asistenței sociale, 7 la sută în agricultură, silvicultură și pescuit.

Figura 15. Structura persoanelor cu dizabilități pe tipuri de activități, anul 2014

În anul 2014, conform datelor Agenției Naționale de Ocupare a Forței de Muncă au fost înregistrate cu statut de șomer 598 persoane cu dizabilități, din care 220 persoane au fost plasate în câmpul muncii.

În anul 2014 din total gospodării, 15,7% au avut în componența lor cel puțin o persoană cu dizabilitate. Din aceste gospodării, 22,6% erau formate doar din persoane cu dizabilități, iar restul 77,4% fiind gospodării în componența cărora erau și alte persoane. Majoritatea gospodăriilor cu persoane cu dizabilități sunt gospodăriile în componența cărora persoana cu dizabilitate este un adult și doar în cazul a 3,8% din gospodării, persoana cu dizabilități este copilul. În cazul a 8,9% din gospodării aveau în componență 2 persoane cu dizabilități, fiind înregistrate și cazuri cu 3 persoane și mai mult (0,9% din total gospodării cu persoane cu dizabilități).

În general, gospodăriile cu persoane cu dizabilități rătăcesc în condiții mai puțin avantajoase, dacă ne referim la nivelul de dotare și confort al locuințelor. Astfel, aceste gospodării dispun de apă caldă în interiorul locuinței în proporție de 55,2% comparativ cu 60,3% în cazul gospodăriilor fără persoane cu dizabilități, grup sanitar în interiorul locuinței (WC) este disponibil pentru 31,7%, comparativ cu 40,9%. Cu un nivel inferior de dotare al gospodăriilor cu principalele utilități se confruntă în special persoanele cu dizabilități din mediul rural care, în proporție de 39,3% dispun de apă caldă în interiorul locuinței, comparativ cu 82,5% în mediul urban și doar 11,5% dispun de grup sanitar în interiorul locuinței (WC) față de 66,5%.

Prezența cel puțin a unei persoane cu dizabilitate în gospodărie influențează nivelul de trai al acesteia. Astfel, gospodăriile care nu au în componență persoane cu dizabilități mai frecvent apreciază nivelul de trai ca fiind foarte bun sau bun (11,5%), pe când cele cu persoane cu dizabilități mai rar apreciază nivelul de trai ca fiind bun sau foarte bun (6,2%). La fel este și în cazul aprecierii nivelului de trai comparativ cu anul precedent, unde ponderea celor care trăiesc mai rău este semnificativ mai mare pentru gospodăriile cu cel puțin o persoană cu dizabilități (28,5% față de 19,8% gospodării fără persoane cu dizabilități).

Lucia SPOIAL ,
Director general

Tabelul 1. Numărul persoanelor cu dizabilități la evidența organelor asigurării sociale de stat, 2010-2014

	2010	2011	2012	2013	2014
Total persoane cu dizabilități, mii	179,1	179,8	183,7	183,4	183,9
inclusiv cu (%):					
dizabilități severe	14,8	14,8	14,9	15,1	15,2
dizabilități accentuate	65,8	66,0	66,1	65,7	65,3
dizabilități medii	19,4	19,2	18,9	19,2	19,5
inclusiv copii, mii	15,1	14,1	14,7	14,0	13,4
inclusiv cu (%):					
dizabilități severe	41,1	42,6	42,9	43,6	42,3
dizabilități accentuate	49,0	47,5	46,9	45,0	42,0
dizabilități medii	9,9	9,9	10,2	11,4	15,7

Tabelul 2. Repartizarea persoanelor cu dizabilitate primară în vârstă de 18 ani și peste conform gradului de dizabilitate, 2010-2014

	2010	2011	2012	2013	2014
Total, persoane	13275	12690	12582	11962	12254
inclusiv:					
Dizabilitate severă	1634	1535	1450	1795	1900
Dizabilitate accentuată	7893	7562	7668	6910	6795
Dizabilitate medie	3748	3593	3464	3257	3559
În procente față de total persoane cu dizabilitate primară					
Dizabilitate severă	12,3	12,1	11,5	15,0	15,5
Dizabilitate accentuată	59,5	59,6	60,9	57,8	55,5
Dizabilitate medie	28,2	28,3	27,5	27,2	29,0

Tabelul 3. Mărimea medie a alocației sociale de stat pentru persoanele cu dizabilități, 2010-2014, lei

	2010	2011	2012	2013	2014
Total beneficiari de alocații	220,3	234,6	248,2	256,9	339,2
inclusiv pe categorii:					
<i>Persoane cu dizabilități</i>	92,2	99,2	105,6	110,9	151,1
Dizabilitate severă	116,5	124,7	132,9	140,0	168,0
Dizabilitate accentuată	100,3	107,5	114,8	120,9	162,9
Dizabilitate medie	59,1	63,5	67,7	71,4	115,1
<i>Persoane cu dizabilități din copilărie</i>	253,0	271,3	290,5	304,5	411,1
Dizabilitate severă	285,7	305,4	326,5	341,1	443,4
Dizabilitate accentuată	242,6	259,8	278,3	291,4	431,5
Dizabilitate medie	242,6	260,5	279,3	293,2	308,7
<i>Copii cu dizabilități în vârstă de până la 18 ani</i>	260,1	277,4	297,4	307,3	418,5
Dizabilitate severă	285,6	303,6	325,9	338,9	448,5
Dizabilitate accentuată	242,5	258,0	276,1	283,0	430,2
Dizabilitate medie	242,4	257,8	274,6	283,6	306,1

Tabelul 4. Structura dizabilității primare după grade și forme de boală

Formele de boală	Grad sever	Grad accentuat	Grad mediu
Total, %	100,0	100,0	100,0
inclusiv:			
Tumori	43,2	16,7	12,4
Bolile aparatului circulator	18,2	22,3	14,4
Bolile aparatului digestiv	7,6	7,7	6,5
Boli endocrine și de nutriție	2,2	6,0	9,1
Tulburări mentale și de comportament	3,4	9,0	4,6
Boli ale sistemului nervos	6,1	6,9	11,9
Leziuni traumatice	4,7	5,7	6,7
Alte boli	14,6	25,7	34,4

Tabelul 5. Distribuția persoanelor cu dizabilitate primară după maladii și grupe de vârstă în anul 2014

	18- 29 ani	30-39 ani	40-49 ani	50 ani și peste
Total persoane cu dizabilitate primară	100,0	100,0	100,0	100,0
inclusiv pe principalele maladii:				
Tuberculoză	10,1	9,3	6,9	2,7
Tumori	13,7	17,8	20,8	20,2
Diabet zaharat	4,4	3,7	3,9	5,5
Tulburări mentale și de comportament	22,0	12,4	7,0	3,7
Boli ale sistemului nervos	8,9	10,3	8,7	7,5
Boli ale ochiului și anexelor sale	6,0	5,1	3,0	4,5
Boli ale aparatului circulator	2,9	6,5	14,3	26,2
Boli ale aparatului respirator	2,4	2,4	2,5	2,1
Boli ale aparatului digestiv	3,0	6,4	8,4	7,7
Boli ale sistemului osteo-articular, ale mușchilor și esutului conjunctiv	6,9	11,4	12,5	11,6
Leziuni traumatice (de toate localizările)	12,6	7,5	6,1	4,6
Boli ale aparatului genito-urinar	2,0	2,0	1,2	1,1
Alte boli	5,1	5,2	4,7	2,6